

Introduktionskursus – toårigt hf

Vejledning

August 2010

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne vejledning/råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration.

Citater fra bekendtgørelsen er anført i kursiv.

---

1. Formål

Introduktionsforløbet har til formål at kvalificere overgangen til hf-uddannelsen og bibringe kursisterne en sikker faglig og flerfaglig studiemetodisk platform. Endvidere skal introduktionsforløbet sikre, at den enkelte kursist får tilbudt og tilrettelagt den faglige og metodiske undervisning, den pågældende har behov for som indgang til det samlede uddannelsesforløb.

Introduktionsforløbet skal medvirke til en styrkelse af de generelle studiekompetencer i det 2-årige hf.

Samlet skal introduktionsforløbet endvidere medvirke til at etablere et fælles pædagogisk fundament for undervisningen.

Formålet med introduktionsforløbet er at give den enkelte kursist en fagligt og personligt vellykket studiestart. Introduktionsforløbet skal medvirke til at sikre så solidt og realistisk et fundament som muligt for uddannelsesforløbet.

Kursisten skal fra studiestart gøres opmærksom på krav og forventninger til kursistrollen. Dette sker bl.a. ved, at der i introduktionsforløbet etableres et realistisk billede af den enkelte kursists indgangsforudsætninger.

Det er endvidere i arbejdet med udvikling af introduktionsforløbet, at der etableres basis for det pædagogiske samarbejde, som skal sætte sit præg på studieplanen og det videre uddannelsesforløb.

2. Fagligt indhold

Det enkelte kursus fastlægger selv introduktionsforløbets indhold. Følgende elementer indgår normalt:

- indledende screening*
- introduktion til generelle studiemetoder, herunder til studiebogen, jf. bilag 5*
- introduktion til tutors opgaver*
- introduktion til forskellige arbejdsmetoder, herunder gruppearbejde og projektorienteret undervisning*
- introduktion til virtuelle studie- og arbejdsmetoder*
- introduktion til mundtlig og skriftlig fremstilling, herunder skriftligt basiskursus*
- differentierede kurser i matematik, grammatik, læseteknik, it m.m.*

Ved forløbets afslutning udarbejder kursisten udkast til en studieprofil, der beskriver kursistens aktuelle studiemæssige status. Kursisten afstemmer studieprofilen med tutor og indfører den i studiebogen med henblik på fremadrettet anvendelse, bl.a. i samtaler med tutor, jf. bilag 5.

Indholdet i og vægtningen af de forskellige elementer i introduktionsforløbet varierer i forhold til den enkelte kursists forudsætninger.

Indledende screening

I den indledende screening indgår typisk screeninger af kursistens studiemæssige forudsætninger inden for centrale faglige områder i fagene dansk, engelsk og matematik. Indholdet i screeningerne skal tilrettelægges af de enkelte fag for at afdække kursistens indgangsforudsætninger.

Screeningerne foretages med henblik på at tilrettelægge og gennemføre differentierende undervisningsforløb. Screeningerne kan danne baggrund for at etablere midlertidige eller permanente hold på tværs af de enkelte klasser. Foruden faglige screeninger anbefales det at screene den enkelte kursists læse- og forståelsesfærdigheder. Denne screening danner baggrund for et efterfølgende læsetræningskursus.

Kurser i dansk, engelsk, matematik og læsetræning

Screeningerne danner basis for i introduktionsforløbet at etablere faglige og metodiske kurser tilpasset den enkelte kursists forudsætninger. Der kan være tale om pædagogisk tilrettelagte tematiske forløb i matematik og grammatik, niveaumæssigt tilpasset den enkelte kursist bedst muligt. Der kan være behov for at samle kursister med særlige behov på mindre hold.

Det er vigtigt, at der fra studiestart sættes fokus på læsetræning. Det anbefales, at der tilbydes læsetræningskurser for alle nye kursister. Det er vigtigt at sikre sig, at læsetræningens principper bliver fulgt op i den faglige undervisning. Dette sikres bl.a. ved, at den enkelte lærer er opmærksom på valg af undervisningsmateriale ved studiestart og ved, at læsestrategierne repeteres i fagene. Det anbefales, at materialet til læsetræningen er letlæseligt, praksisorienteret og teorilet.

De differentierede forløb knyttes til den faglige undervisning og kan variere fra år til år afhængig af resultaterne fra screeningerne, ligesom der kan tilrettelægges særlige differentierede forløb for kursister med særlige behov, f.eks. specielle læsekurser eller danskforløb for tospøgede kursister.

Introduktion til studiemetoder og arbejdsformer

Som en del af studieplanen koordinerer klassens lærerteam en introduktion til generelle studiemetoder, herunder studiebogen. Introduktionen koordineres i samarbejde med vejledning om gennemførelse af uddannelsen. Der skal sikres progression og sammenhæng i den måde de enkelte fag og faggrupper præsenterer generelle og fagspecifikke studiemetoder på.

De generelle studiekompetencer består i introduktion til

- notat- og studieteknik
- taksonomiske niveauer
- formulering af faglige problemstillinger, herunder mindmap, tænkespørgsmål, begrebskort mv.
- læringsprocesser, f.eks. kan kursisterne have glæde af at stifte bekendtskab med læringskurver.

Introduktion til tutors opgaver

Se vejledningen til bilag 5 om tutorordningen og studiebogen.

Introduktion til forskellige arbejdsmetoder, herunder gruppearbejde og projektorienteret undervisning

Kursisten skal opnå forståelse af, at der til forskellige undervisningsformer er knyttet forskellige arbejdsmetoder. Det vil sige, at der til f.eks. klasseundervisning, forelæsning, gruppearbejde, projektorganiseret undervisning er knyttet forskellige lærer- og kursistroller, der stiller forskellige krav til forberedelse, deltagelse og læringsresultater.

Det er lærerteamets opgave at sikre, at kursisterne præsenteres for og bliver fortrolige med forskellige undervisningsformer som:

- klasseundervisning
- parsamarbejde
- gruppearbejde
- projektarbejde
- forelæsninger.

Der kan opnås god synergieffekt ved, at klassens lærere på tværs af fagene arbejder konsekvent med de samme typer af arbejdsformer. Det gør kursisten mere sikker i kursistrollen og mere fortrolig med formålet med den valgte arbejdsform.

Introduktion til virtuelle studie- og arbejdsmetoder

Kursisten skal introduceres til kursets elektroniske konferencesystem, så konferencesystemet kan understøtte kursistens faglige udvikling og læring i fagene.

Virtuelle studie- og arbejdsmetoder er velegnede arbejdsmetoder for en klasse såvel som for individuel og differentieret undervisning. Kursisterne kan anvende virtuelle studie- og arbejdsmetoder til såvel forberedelse, gennemførelse som evaluering af undervisningen.

Det anbefales, at det enkelte kursus i introduktionsforløbet gennemfører undervisning i anvendelse af it. Undervisningen kunne f.eks. indeholde elementer, der illustrerer it anvendt:

- som redskab i forbindelse med studiebogen - til screening og evaluering
- som redskab i processkrivning
- som redskab til retning af skriftligt arbejde
- som redskab til at fastholde og synliggøre kommunikation mellem lærere og kursister i forbindelse med projektarbejde og evaluering, f.eks. ved hjælp af logbøger eller portfolio
- til kommunikation med brug af e-mail, intranet eller kommunikationsplatform
- til informationssøgning på Internettet og i databaser

- som præsentationsredskab i forbindelse med mundtlige oplæg og skriftlige afleveringer
- til læring ved hjælp af fagspecifikke programmer
- til notetagning
- til hjemmesideproduktion
- til virtuel undervisning (undervisning uden samtidig tilstedeværelse af lærere og kursister).

Introduktion til mundtlig og skriftlig fremstilling, herunder skriftligt basiskursus

Kursisten skal introduceres til principperne for retorisk bevidsthed med henblik på at udvikle en hensigtsmæssig mundtlig udtryksfærdighed. Den skriftlige fremstilling introduceres for at præsentere de forskellige fag og faggrupperes krav og metoder til skriftligt arbejde. Endvidere vil det være oplagt at gennemføre et kortere kursus i procesorienteret skrivning.

Studieprofil

Studieprofilen skal give et realistisk billede af kursistens aktuelle studiemæssige situation. Den indeholder særfaglige og fællesfaglige redegørelser for kursistens mål og midler. Det er kursisten, der udarbejder studieprofilen, og tutoren hjælper kursisten med at finde en realistisk beskrivelse af kursistens aktuelle niveau. Profilen formuleres senest omkring efterårsferien med henblik på fremadrettet anvendelse i senere samtaler med tutoren.

3.1 Didaktiske principper

Introduktionsforløbet er en særlig tilrettelæggelse af undervisningen i faglig, flerfaglig og differentieret tilrettelagt undervisning.

I forbindelse med introduktionsforløbet indgår typisk screeninger af kursistens studiemæssige forudsætninger inden for centrale faglige områder i fagene dansk, engelsk og matematik. Screeningerne foretages med henblik på tilrettelæggelse og gennemførelse af differentierede undervisningsforløb.

Introduktionsforløbets elementer følges op og inddrages i alle de faglige, flerfaglige og pædagogiske overvejelser vedr. planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen i det videre forløb.

Dele af undervisningen vil med fordel kunne organiseres differentieret og virtuelt, mens andre dele organiseres på klasse- eller holdbasis.

Introduktionsforløbet skal ses i sammenhæng med værkstedsundervisningen og den refleksionsproces, der finder sted i samarbejdet med tutoren om studiebogen. Introduktionsforløbet tilrettelægges, så der kan ske en progression i erhvervelsen af viden og kompetencer, og på en sådan måde, at kursisten allerede fra begyndelsen af uddannelsesforløbet bliver bevidst om egen læring blandt andet gennem en synliggørelse af den måde, viden - og kompetencetræningen finder sted på. Det bedste udbytte fås ved at koordinere og samtænke arbejdet med introduktionsforløbets elementer med den undervisning, der i øvrigt foregår i fagene.

3.2 Organisering

Det enkelte hf-kursus opstiller en samlet mål- og handleplan for introduktionsforløbet og dets forskellige elementer.

Introduktionsforløbet organiseres i forhold til den enkelte kursists forudsætninger og muligheder, hvor den enkelte kursist ud over at indgå i en bestemt klasse kan indgå i flere forskellige holdsammenhænge.

Introduktionsforløbet organiseres som en vekselvirkning mellem undervisning, vejledning og evaluering.

Ved starten af forløbet præsenteres kursisterne for en samlet plan for introduktionsforløbets indhold og faser.

Det er hf-kurssets opgave at organisere introduktionsforløbet så hensigtsmæssigt som muligt i forhold til at sikre den enkelte kursist en optimal studiestart. I særlige tilfælde kan man forestille sig, at det kan være hensigtsmæssigt at etablere differentieret undervisning i hold med få kursister. Differentierede forløb i hold på tværs af klasser kan have en særlig placering, f.eks. som hele dage eller som timebånd i ugeskemaet. Screeninger forventes at høre til i fagene.

Det er en integreret del af didaktikken og organiseringen af introduktionsforløbet at indtænke og gennemføre evaluering af forløbet. Der foretages en evaluering af videns- og kompetencemål, og hertil kan man bruge en række evalueringsredskaber såsom test, screening, spørgeskema, samtaler, selvevaluering m.m.

Det er ledelsen på det enkelte kursus, der træffer afgørelse om, i hvilket omfang det enkelte fag indgår i introduktionsforløbet. Som udgangspunkt må det antages at være relevant, at alle fag indgår.

4. Tilrettelæggelsesmodeller

1. Sammenhængende fire ugers forløb
2. Fire uger fordelt over en længere periode
3. Introduktionsforløbet som en skemamæssig fortløbende integreret del af undervisningen i 1. semester.

Erfaringer på det enkelte kursus kan være et afgørende parameter for valg af organiseringsform for introduktionsforløbet. Inden endelig valg af organiseringsform er det vigtigt at fastholde, at tilrettelæggelsen skal:

- indeholde undervisning, vejledning og evaluering
- sikre optimalt samspil studiemetodisk og arbejdsformsmæssigt mellem fagene
- tilgodese den enkelte kursists indgangsforudsætninger bedst muligt
- afsluttes med, at der er tegnet en realistisk studieprofil af den enkelte kursist
- være synligt for kursisterne som et særligt forløb.

Ovenstående fem punkter kan anvendes som ”lakmusprøver” i forhold til den opstillede plan for introduktionsforløbet.

Ad 1: Sammenhængende fire ugers forløb

Her er organiseringsprincippet, at ugeskemaet i et vist omfang fastholdes, og at introduktionskurset afholdes i en sammenhængende periode inden efterårsferien. Der er således tale om en vekselvirkning mellem klassebaseret undervisning, differentieret undervisning, emne- og fokusområder og timer med vejledning og tutorer. Normalt vil introduktionsforløbet være placeret forholdsvis kort tid efter kursusstart.

Ad 2: Fire uger fordelt over en længere periode

Her kan der være tale om mange varianter – to uger i starten af kursusåret og to uger inden efterårsferien eller fire uger fordelt enkeltvis i perioden fra kursusstart til efterårsferie mv. Alle introduktionsforløbets elementer indgår, og fagene samarbejder om opgaverne.

Ad 3: Introduktionsforløbet som en skemamæssig fortløbende integreret del af undervisningen

Her er variationsmulighederne mange. Princippet er, at introduktionsforløbet er passet ind i det almindelige skema med ”dryp”. Her er tale om en ideel helhedstænkning, hvor den samlede undervisning i faser sætter fokus på de forskellige elementer, der skal indgå i et introduktionsforløb parallelt med, at den almindelige undervisning udvikler sig i progression. Alle tværgående elementer holdes i spil samtidigt men i et langsommere tempo end ved koncentrerede forløb.

Anvendelsen af denne model forudsætter formodentlig stor rutine og tradition i samarbejde på tværs af fagene.

5. Paradigmatisk eksempel

Fire ugers sammenhængende forløb

Uge 1	Uge 2	Uge 3	Uge 4
Hf-introduktion Studievejledningen Tutorrollen Studiebogen Screeninger i dansk, engelsk, matematik og læsning Introduktion af fag og faggrupper	<i>Lektielæsnings- og læringsstrategier</i> - Differentierede kurser i dansk, engelsk, matematik og læsetræning - It-kørekort Faggruppeundervisning	<i>Fællesfaglige og fag-faglige studiemetoder</i> - Differentierede kurser i dansk, engelsk, matematik og læsetræning - It-kørekort Faggruppeundervisning	<i>Undervisnings- og arbejdsformer</i> - Studiebog og studieprofil - Differentierede kurser i dansk, engelsk, matematik - It-færdigheder Evt. miniprojekt

Fordele

Introduktionsforløbet gøres meget synligt for såvel lærer som kursist. Der sættes fokus på metoder, arbejdsformer, lektiælæsning og differentierede kurser i en række fag. Forløbet virker overskueligt for kursisterne.

Ulemper

Der kan være en risiko for, at introduktionsforløbet er noget, der skal ”overstås”, så koblingen til den efterfølgende undervisning ikke bliver tilstrækkelig. Der er endvidere en risiko for, at forløbet bliver for præget af de enkelte fag og mindre sætter fokus på det fællesfaglig

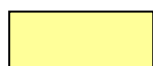
2) De fire uger fordelt ugevis over en længere periode

Første uge	Anden uge	Tredje uge	Fjerde uge
Hf-introduktion Introduktion af fag med stor læsebyrde Team Tutorrollen Intro ved 2. hf-kursister Idrætsdag Læsescreening Intranet	Fokus: <i>Mundtlig fremstilling</i> - Læse- og grammatiktræning i dansk og engelsk - Screening i engelsk	Fokus: <i>Metoder i matematik og naturvidenskabelig faggruppe</i> - Matematikscreening - Øvelsestræning	Fokus: <i>Arbejdsformer – berunder miniprojekt</i> - Kreative fag - It-færdigheder - Studiebog og studieprofil

Eksempel på Introskema

Tid	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Blok 1					
Blok 2	FAG	FAG	FAG	FAG	FAG
Blok 3	Fag	Fokus	Fokus	FAG	FAG
Blok 4		Fokus	Fokus		

Forklaringer:

Klassebaseret undervisning Fokus: ugens tema

Differentieret undervisning herunder tutorsamtaler

Fordele

Introduktionsforløbet strækkes ud over to måneder. Det giver gode muligheder for variation og fokus. Endvidere inddrages elementer fra den almindelige undervisning lettere og sammenhængen sikres. Der er rig mulighed for variation i tema og fokusområder.

Ulemper

Der er risiko for, at kursisterne ikke får den nødvendige introduktion i tide. Der kan også ske det, at lærergruppen mister overblikket over sammenhængen i introduktionsforløbet.

3) De fire uger fordelt over en længerevarende periode

Uge	Introelementer i ordinær undervisning	Intro-lektioner særskilt markerede – typisk en eller to lektioner	Værkstedstimer særskilt markerede
1	Fokus på notat- og studieteknik i fagene, herunder læseteknik	Introduktion til kursets konferencesystem	Notat- og studieteknik
2	Ditto	Grammatikscreening Matematikscreening	Notat- og studieteknik
3	Grammatikkursus Matematikkursus	Stavescreening Introduktion til tekstbehandling Introduktion til taksonomiske niveauer	
4	Grammatikkursus Matematikkursus	Læsescreening Introduktion til at lære at	Arbejde med studieprofilen

	Fokus på at lære at formulere problemstillinger i fagene	formulere problemstillinger i fagene	
5	Grammatikkursus Matematikkursus Fokus på retorik	Introduktion til retorik Introduktion til Internettet Introduktion til regneark	Præsentation af studiebog
6	Grammatikkursus Matematikkursus Fokus på skriftlig fremstilling i fagene Fokus på gruppearbejde i fagene	Skrive-basiskursus Introduktion til gruppearbejde	
7	Grammatikkursus Matematikkursus	Skrive-basiskursus Introduktion til klasseundervisning	
8	Grammatikkursus Matematikkursus Fokus på klasseundervisning og forelæsninger		
9	Fokus på læringsstile	Introduktion til læringsstile	Tutorsamtaler om de introducerede kompetencer og lektielæsning
10-12	Projektforberedelse til pilotprojekt i to fag	Introduktion til projektarbejde Problemformulering - projektevaluering	Problemformulering - projektskrivning

Figuren viser eksempler på elementer, der kan indgå i de enkelte uger.

Fordele

Introduktionsforløbet integreres i den almindelige undervisning og understøtter dermed denne. Det er tydeligt, at der er en helhedstænkning, og fagene mindes regelmæssigt om fælles fokus.

Ulemper

Denne form for organisering af introduktionsforløbet risikerer at udtynde formålet. Dette vil ske, hvis det fælles fokus i de enkelte uger ikke gennemføres. Der er en oplagt risiko for, at den særfaglige undervisning kan fortsætte forholdsvis uberørt af de tværgående undervisningsaktiviteter.